

De staatssecretaris van
Infrastructuur en Milieu
De heer J. J. Atsma
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

VERZONDEN 6 - JAN. 2011

Cluster	LGW	Behandeld	
Faxnummer		Doorkiesnummer	
Ons kenmerk	DOC201000162974	Uw kenmerk	-
Bijlage(n)	2	Maastricht	4 januari 2011

Onderwerp

Rapportage toetsing primaire waterkeringen Limburg

Geachte heer Atsma,

Hierbij rapporteren wij overeenkomstig artikel 2.12, derde lid, van de Waterwet over de toetsing van de primaire waterkeringen in de provincie Limburg. De beheerders van de primaire waterkeringen in Limburg, de waterschappen Roer en Overmaas en Peeli en Maasvallei en Rijkswaterstaat dienst Limburg, hebben de toetsing van de waterkeringen uitgevoerd. Wij zijn hen hiervoor zeer erkentelijk. Zij hebben veel en goed werk verzet om de toestand van de dijken en daarmee de veiligheid langs de Maas in beeld te brengen.

De toetsresultaten geven aan dat de meeste primaire keringen in Limburg nog niet hoog genoeg en/of niet sterk genoeg zijn. De veiligheid neemt weliswaar toe door de verruiming van de rivier binnen het Grens- en Zandmaasproject en een aantal prioritaire dijkverbeteringen (in september 2010 vastgelegd in een convenant tussen Rijk en waterschappen), maar deze maatregelen volstaan bij lange na niet om de wettelijke veiligheid van 1:250 per jaar te halen.

Er zijn dus nog veel meer dijkverbeteringen en rivierversuimende maatregelen nodig om aan de veiligheidsnorm te voldoen. De waterschappen zullen in 2011 een plan van aanpak maken voor deze aanvullende dijkverbeteringen.

De dijkverbeteringsplannen zullen, conform de geldende systematiek en aangenomen dat zij voldoen aan de daarvoor gestelde criteria, op het derde Hoogwaterbeschermingsprogramma van het Rijk terechtkomen.

101124-0093

Bezoekadres: Limburglaan 10 NL-6229 GA Maastricht	Postbus 6700 NL-6202 MA Maastricht postbus@prvlimburg.nl	Tel + 31 (0)43 389 99 99 Fax + 31 (0)43 361 80 99 www.limburg.nl	Bankrekening Rabobank 13 25.75.723	Eerikbaer via: Lijn 1 (richting De Heeg) Lijn 3 (richting Leuven)
--	--	--	--	---

Op basis van de bestuurlijke afspraken in het verleden, recentelijk bevestigd in de brief van 14 oktober 2010 (kenmerk VENW/DG'W-2010/1094) van de minister van Verkeer en Waterstaat, gaan wij er vanuit dat het Rijk er financieel garant voor staat dat de hoogwaterbescherming langs de Maas zo spoedig mogelijk na 2015 doch uiterlijk in 2020 voldoet aan de wettelijke norm van 1:250 per jaar. De minister heeft dit ook toegezegd in een interview op 14 oktober 2010 voor de regionale TV zender L1. U heeft deze zelfde ambitie in november 2010 in de media bevestigd. Wij realiseren ons dat dit reeds een vertraging betekent van 3 tot 5 jaar ten opzichte van eerdere bestuurlijke afspraken zoals die laatstelijk in februari 2008 nog waren bevestigd door de toenmalige Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Wij gaan er daarom vanuit dat de Maasbeveiliging prioriteit krijgt in het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zoals de minister in de bovengenoemde brief heeft aangegeven. In de daarvoor benodigde samenwerking met uw ministerie en met de waterschappen zullen wij ons ervoor inzetten dat de dijken op de geseide termijn aan de wettelijke norm gaan voldoen.

Anticiperend op hogere afvoeren door klimaatveranderingen geven wij met name op het Zandmaas traject gebiedsontwikkelingen inclusief rivierverruiming vorm. Wij zullen met de beide waterschappen overleggen op welke wijze in hun dijkverbeteringsplannen met huidige en toekomstige gebiedsontwikkelingen rekening gehouden kan worden.

Bij deze brief behoort een informatieve nota van de Provincie (bijlage 1). In deze nota rapporteren wij op hoofdlijnen over de toetsing. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij naar ons bijgevoegd rapport (bijlage 2) dat in onze opdracht en in nauwe samenwerking met ons is opgesteld door adviesbureau HKV LJN IN WATER.

Gedeputeerde Staten van Limburg

Voorzitter

secretaris

BIJLAGE 1

Aan: Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
Van: Provincie Limburg
Datum: 21 december 2010

Informatieve nota over de toetsing van de primaire waterkeringen in Limburg

Inleiding

Deze nota bevat informatie van de provincie Limburg over de toetsing van de primaire waterkeringen in Limburg, en behoort als bijlage 1 bij de brief van Gedeputeerde Staten van Limburg aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. Bijlage 2 is het technische rapport (inclusief bijlagen A t/m L) over de toetsing dat door HKV LIJN IN WATER (verder te noemen: HKV) is gemaakt in opdracht van, en in nauwe samenwerking met, de provincie.

Onze gehele rapportage (oplegbrief met 2 bijlagen) betreft alle Limburgse dijkeringen behalve dijkkring 41 (Land van Maas en Waal) waarvan minder dan 1 km dijk op Limburgs grondgebied ligt. Wij hebben met de provincie Gelderland afgesproken dat zij verslag uitbrengt over de gehele dijkkring 41 inclusief dit stukje dijk op Limburgs grondgebied. Dit is een continuëring van een coördinatie-afspraken die ook al in de vorige toetsronde bestond. Inhoudelijke afstemming over de toetsing van het betreffende stuk dijkkring 41 tussen medewerkers van beide provincies heeft plaatsgevonden.

Wij gaan in deze informatieve nota achtereenvolgens in op de resultaten van de toetsing, op de waterkerende functie van de hoge gronden, op de toestand van het rivierbed, op onze beoordeling van de toetsing, op de digitale rapportage, op de benodigde verbetermaatregelen, op de kwaliteitsborging en op hiaten in het stelsel van primaire waterkeringen. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij naar ons bijgevoegde rapport met bijlagen dat in onze opdracht en in nauwe samenwerking met ons is opgesteld door adviesburo HKV.

Toetsresultaten

De toetsresultaten per dijkkring (zoals opgenomen in de samenvatting van ons rapport) geven aan dat de meeste primaire keringen in Limburg nog niet hoog genoeg en/of niet sterk genoeg zijn. Bij nadere beschouwing van de resultaten ontstaat echter een genuanceerder beeld. In veel dijkeringen scoort een deel van de trajecten (op een deel van de toetsonderdelen) een onvoldoende, of kan er op onderdelen

nog geen oordeel worden gevormd. Het oordeel voor de in het kader van de Maaswerken reeds verbeterde dijkkring(delen) bij Roermond, Venlo en Gennep is duidelijk beter dan het oordeel voor de keringen die nog niet zijn verbeterd. Voor die zogenaamde "RVG-keringen" bleek het echter toch niet mogelijk het oordeel 'voldoende' vast te stellen zonder uitvoering van een geavanceerde toetsing (nader onderzoek).¹ Veel overige waterkeringen langs het Zandmaatraject zijn zonder meer te laag. Veel waterkeringen langs de Grensmaas zijn ook te laag maar sommige daarvan zullen na volledige uitvoering van het Grensmaasproject naar verwachting wel hoog genoeg zijn.

Een kanttekening bij deze toetsresultaten is op zijn plaats: sinds de overstromingen van 1993 en 1995 is de veiligheid in het Limburgse Maasdal reeds flink verbeterd omdat sinds 1995 veel waterkeringen zijn aangelegd en verbeterd, terwijl ook rivierverruiming is uitgevoerd. Bij vergelijkbare waterstanden als in 1993 en 1995 zal de situatie kritiek zijn maar zal er in elk geval veel minder schade optreden dan destijds het geval was. Dit bleek ook al in 2003, toen de waterstanden die van 1993 en 1995 benaderden en de waterkeringen, behoudens één incident, stand hielden.

Beoordeling hoge gronden

In diverse dijkringen zijn de waterkeringen onderbroken door hoger liggende gebieden. Deze gebieden zijn nu aangemerkt als 'hoge gronden'. De waterkerende functie van deze hoge gronden moet volgens de toetsvoorschriften niet door de beheerder maar door de provincie worden beoordeeld. Wij hebben een aantal kritische plekken onderzocht. Voor de dijkringen Ottersum-Mook (54), Gennep (55), Blerick (69), Heel (78) en Thorn-Wessem (79) zijn de hoge gronden plaatselijk aantoonbaar onvoldoende waterkerend. Deze gegevens zijn verwerkt in het veiligheidsoordeel per dijkkring zoals opgenomen in de samenvatting van ons rapport.

Wij zijn van mening dat de verantwoordelijkheid voor de toetsing en instandhouding van hoge gronden nader moet worden bezien. Ons inziens zou het waterschap, dat de noodzakelijke waterkerende voorzieningen moet treffen, beter ook de beoordeling en instandhouding van deze hoge gronden uit kunnen gaan voeren. Dat past niet alleen beter bij de rol van het waterschap als dijkkringbeheerder, het waterschap beschikt ook over de noodzakelijke technische en feitelijke kennis. Er is dan wél duidelijkheid nodig over de instrumenten die het waterschap heeft voor de instandhouding. Die zijn naar onze mening grotendeels beschikbaar in de vorm van de legger en de keur, of kunnen op grond daarvan tot stand worden gebracht.

Wij verzoeken u daarom om, in overleg met de waterkeringbeheerders en met ons, de rolverdeling voor de beoordeling en instandhouding van de hoge gronden opnieuw te bezien.

Toestand van het Rivierbed

¹ Een dergelijke geavanceerde toetsing behoefde in deze voor Limburg eerste toetsronde nog niet te worden uitgevoerd omdat deze toetsmethode in deze ronde onredelijk veel tijd en geld zou kosten, aldus een officiële "Tussentijdse Uitspraak" van het Directoraat Generaal Water.

Rijkswaterstaat heeft in 2010 de huidige toestand van het Rivierbed globaal in beeld gebracht, inclusief de gevolgen voor de waterstanden. In ons rapport hebben wij de conclusies van deze exercitie voor de Limburgse Maas opgenomen. Op enkele trajecten langs de Grensmaas blijken de waterstanden door rivierverruiming aanzienlijk te zijn gedaald sinds de vaststelling van de formele toetswaterstanden. Dit was voor het waterschap Roer en Overmaas aanleiding om een "afwijkend beheerdersoordeel" voor een gedeelte van twee dijkkringen langs de Grensmaas te geven. Wij verzoeken u om in de volgende toetsronde rekening te houden met gewijzigde waterstanden als gevolg van rivierverruiming.

Beoordeling van de toetsing

De toetsrapporten van de beheerders, die per waterkering, per dijkkring of per cluster van dijkkringen zijn opgesteld, zijn door HKV in samenwerking met de provincie beoordeeld. Hiervoor heeft HKV met de provincie een beoordelingsformulier opgesteld, dat als handvat gediend heeft bij de beoordeling. De beoordelingsformulieren zijn besproken met de beheerders, die naar aanleiding daarvan al dan niet wijzigingen hebben laten aanbrengen in de toetsrapporten. Indien geen aanpassingen zijn aangebracht, hebben de beheerders in een oplegnotitie een nadere toelichting gegeven.

Onze overtuiging is dat de toetsing over het algemeen is uitgevoerd conform het landelijk geldende toetsvoorschrift (VTV), met inachtneming van de 'Tussentijdse Uitspraak' van Directoraat Generaal Water. Deze uitspraak hield onder meer in dat de Limburgse keringen in deze eerste toetsronde hooguit gedetailleerd behoeften te worden getoetst, en dat bij twijfel over de uitkomst niet vervolgd hoefde te worden met een geavanceerde toets. Aan het eind van de gedetailleerde toetsing hebben de beheerders nogal eens besloten tot het oordeel 'onvoldoende'. Het VTV geeft aan dat in dergelijke gevallen formeel nog geen oordeel gevormd kan worden en dat vervolgd zou moeten worden met een geavanceerde toetsing. De beheerders hebben echter, op basis van aanvullende overwegingen aannemelijk gemaakt dat voor een deel van deze waterkeringen deze geavanceerde toetsing geen zin heeft, omdat dit niet tot het oordeel 'voldoende' zou leiden. Deze waterkeringen zijn daarom toch als 'onvoldoende' beoordeeld. Voor de waterkeringen waar geavanceerde toetsing mogelijk nog wel tot 'voldoende' zal kunnen leiden is 'geen oordeel' gegeven. Wij gaan daarmee akkoord en hebben in november 2010 van de Helpdesk Water begrepen dat ook de Inspectie van Verkeer & Waterstaat en het Directoraat Generaal Water hiermee zouden kunnen instemmen.

Mede doordat er diverse verbeterlagen zijn uitgevoerd kunnen wij met alle toetsresultaten akkoord gaan.

In ons rapport heeft HKV voor de volgende dijkkringen een afwijkend provinciaal oordeel voorgesteld:

- 1 - voor enkele dijksecties in dijkkring 83+84 (bij Grevenbicht). De beheerder had aanvankelijk voor deze secties "nader onderzoek nodig" als veiligheidsoordeel gegeven. HKV stelde ons een vervangend veiligheidsoordeel "voldoende" voor. Dit is niet meer nodig omdat de beheerder inmiddels zelf ook een veiligheidsoordeel "voldoende" heeft gegeven.
- 2 - voor dijkkring 76a en c (Roermond) en de meeste trajecten in dijkkring 77 (Roermond-Herten-Ool). De beheerder had medio december nog geen veiligheidsoordeel gegeven. HKV stelde ons een vervangend veiligheidsoordeel "nader onderzoek nodig" voor. Het waterschap heeft inmiddels ambtelijk laten weten voor betreffende trajecten ook "nader onderzoek nodig" als veiligheidsoordeel te zullen geven. Een afwijkend provinciaal oordeel achten wij dan ook niet nodig.

Voor beide punten staat in ons rapport nog het genoemde afwijkende provinciale oordeel, maar dit blijkt niet meer nodig. De veiligheidsoordelen voor deze dijkringen zijn overigens correct in tabel 1 van de samenvatting van ons rapport opgenomen.

Digitale rapportage

De toetsresultaten zijn ingevuld in het digitale rapportage systeem "Toetsrap". In ons rapport is melding gemaakt van het ontbreken van enkele gegevens in Toetsrap. Volgens ons ontbreekt momenteel alleen nog, zoals in de paragraaf hierboven onder punt 2 genoemd, het veiligheidsoordeel van de dijkringen 76 a en c en dijkkring 77 (grotendeels). Wij zullen de beheerder verzoeken om deze ontbrekende gegevens alsnog in te vullen.

Het oordeel over de achterloopsheid van hoge gronden en de aansluiting van waterkeringen op de hoge gronden kon om technische redenen nog niet in Toetsrap worden ingevuld. Deze oordelen zijn wel opgenomen in ons rapport en verwerkt in het uiteindelijke veiligheidsoordeel van de dijkringen. Op grond van de Tussentijdse Uitspraak zijn niet-waterkerende objecten in deze toetsronde nog niet getoetst.

Verder hebben wij geconstateerd dat in Toetsrap, in het tabblad "Eindscore", als veiligheidsoordeel automatisch "niet ingevuld" wordt weergegeven als enkele toetsgegevens ontbreken. Voor de Limburgse situatie is dit misleidend omdat op grond van de Tussentijdse uitspraak sommige onderdelen (zoals niet-waterkerende objecten en dijkbekleding) niet hoefden te worden getoetst en daarom logischerwijs ook niet zijn ingevuld. In de tabellen in ons rapport is het juiste veiligheidsoordeel weergegeven. In de plaatjes in ons rapport, die rechtstreeks uit Toetsrap zijn ingelezen, is veelal ten onrechte een eindscore "niet-ingevoerd" weergegeven.

Doorkijk naar verbetermaatregelen

De veiligheid neemt in de komende jaren door reeds geplande werkzaamheden, waaronder de verruiming van de rivier binnen het Grens- en Zandmaasproject en een aantal prioritaire dijkverbeteringen (in sept 2010 vastgelegd in een convenant tussen Rijk en waterschappen), verder toe. Uit de toetsing blijkt echter dat deze maatregelen bij lange na niet volstaan om de wettelijke veiligheid van 1:250 per jaar te halen. Er zijn dus nog veel meer dijkverbeteringen en rivierverruimende maatregelen nodig om aan de veiligheidsnorm te voldoen. De waterschappen zullen in 2011 een plan van aanpak maken voor deze aanvullende dijkverbeteringen. Zij zullen daarbij rekening houden met de uitvoering van het Grensmaasproject en het Zandmaasproject. Vooral door het Grensmaasproject zal in de komende jaren nog een aanzienlijke waterstandsval bereikt worden.

Anticiperend op hogere afvoeren door klimaatveranderingen geven wij met name op het Zandmaasproject gebiedsontwikkelingen inclusief rivierverruiming vorm. Wij zullen met de beide waterschappen overleggen op welke wijze in hun dijkverbeteringsplannen met huidige en toekomstige gebiedsontwikkelingen rekening gehouden kan worden. Dit betekent bijvoorbeeld voor het gebied rond de oude Maasarm bij Ooijen-Wanssum dat de waterkeringen op een andere locatie en met een lagere kruinhoogte kunnen worden aangelegd. In onder meer ons meerjarenprogramma Zandmaas II (2009) zijn verschillende andere

gebiedsontwikkelingen opgenomen die relevant zijn voor de dijkverbetering. Zij zijn deels al in uitvoering. Daarnaast blijkt uit de recent door ons uitgevoerde Quick Scan "Ruimte voor de Maas" dat in de dijkverbeteringsplannen voor een aantal andere locaties met gebiedsontwikkeling en rivierversuiming rekening gehouden moet worden. Overigens zullen wij deze Quick Scan, mede in het kader van het Deltaprogramma, gaan uitwerken naar een maatregelprogramma voor het Maasdal in de komende decennia, waardoor de samenhang de dijkverbeteringen concreter wordt. Waar nodig zal deze samenhang in de dijkverbeteringsplannen tot uitdrukking komen. Daarbij blijft de verbinding tussen de korte en lange termijn opgave een belangrijk aandachtspunt.

Urgentie van hoogwaterbescherming langs de Maas

De dijkverbeteringsplannen zullen, conform de geldende systematiek en aangenomen dat zij voldoen aan de daarvoor gestelde criteria, op het derde Hoogwaterbeschermingsprogramma van het Rijk terecht komen. Op basis van het bestuurlijke afspraken in het verleden, recentelijk bevestigd in de brief van 14 oktober 2010 (kenmerk VENW/DGW-2010/1094) van de minister van Verkeer en Waterstaat, gaan wij er vanuit dat het Rijk er financieel garant voor staat dat de hoogwaterbescherming langs de Maas zo spoedig mogelijk na 2015 doch uiterlijk in 2020 voldoet aan de wettelijke norm van 1/250 per jaar. U heeft diezelfde ambitie in november 2010 in de media bevestigd. Wij realiseren ons dat dit reeds een vertraging betekent van 3 tot 5 jaar ten opzichte van eerdere bestuurlijke afspraken zoals die laatstelijk in februari 2008 nog waren bevestigd door de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Wij gaan er daarom vanuit dat de Maasbeveiliging prioriteit krijgt in het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zoals de minister in de bovengenoemde brief heeft aangegeven. In de daarvoor benodigde samenwerking met uw ministerie en met de waterschappen zullen wij ons ervoor inzetten dat de dijken op de gestelde termijn aan de wettelijke norm gaan voldoen.

Kwaliteitsborging

Het proces van toetsing van de primaire waterkeringen in Limburg is naar onze mening zeer gedegen uitgevoerd. De waterschappen hebben voor de technische toetsing ingenieursbureaus ingehuurd. De producten van deze bureaus zijn door medewerkers van de waterschappen en RWS Limburg goed gecontroleerd. Zij hebben hun opmerkingen door de bureaus laten verwerken in de toetsrapporten. Vervolgens hebben medewerkers van HKV in samenwerking met de provincie de rapporten beoordeeld op de hierboven reeds beschreven wijze. De opmerkingen van HKV zijn met de waterschappen besproken. Op basis van deze opmerkingen zijn de rapporten op de betreffende onderdelen weer aangepast. Waar dat niet is gebeurd hebben de waterschappen nadere toelichtingen of onderbouwingen gegeven in toelichtende notities. Uiteindelijk is door HKV en provincie gecontroleerd of de opmerkingen goed in de rapporten verwerkt zijn, en/of de beheerders naar tevredenheid voldoende nadere onderbouwing en toelichting hebben gegeven. Door deze verbeterlagen en verduidelijkingen is de kwaliteit voldoende geborgd en was er uiteindelijk voor ons, op één geval na, geen aanleiding om afwijkend te oordelen ten opzichte van de toetsoordelen van de beheerders.

Hiaten in het stelsel van primaire waterkeringen

De gebieden waarin de dorpen Broekhuizen, Wellerlooi en Swalmen liggen worden tegen Maaswater beschermd door (nood)waterkeringen, aangelegd op basis van de Deltawet grote rivieren. Deze gebieden zijn in de Waterwet echter niet als dijkkring aangewezen. De veiligheid van deze waterkeringen is daarom niet beoordeeld. Gezien de toetsresultaten van de omliggende dijkringen is het aannemelijk dat deze waterkeringen te laag zijn en dus verbetering behoeven. Wij verzoeken u om deze gebieden in de wet aan te wijzen als door primaire waterkeringen te beschermen dijkkringgebieden. Daarbij merken wij op dat er op basis van de uitwerking van de Quick Scan "Ruimte voor de Maas" nog meer aanpassingen van (de kaart bij) de wet nodig zullen zijn.

In deze toetsronde zijn een aantal weglichamen die in feite als waterkering fungeren niet als primaire kering aangemerkt en derhalve niet getoetst. Wij willen graag met u en met de waterkeringbeheerders overleggen hoe deze waterkerende weglichamen in de volgende toetsronde wel als primaire kering getoetst kunnen worden, en over de wijze waarin dit in de regelgeving moet worden vastgelegd.

Dijkkring 79 (Thorn-Wessem) wordt deels beschermd door een dijk die in België ligt. Het betreft hier een grensoverschrijdende waterkering, die echter nog niet als zodanig (zgn. "categorie D"-waterkering op grond van het toetsvoorschrift) is gedefinieerd. Deze waterkering moet als "categorie D"-kering worden aangewezen om de standzekerheid ervan te kunnen waarborgen.